Suuri valiokunta, työjaosto

suv@eduskunta.fi

Dnro TRAFICOM/849090/03.03.00/2025

Liikenne- ja viestintäviraston kirjallinen lausunto Suuren valiokunnan työjaostolle EU:n monivuotista rahoituskehystä koskevasta E-kirjelmästä E 73/2025 vp, rahoituskehysasetusta, omien varojen päätöstä ja toimielinten välistä sopimusta talousarvioyhteistyöstä koskevasta U-kirjelmästä U 48/2025 vp sekä ehdotusta Verkkojen Eurooppa -välineen perustamiseksi vuosiksi 2028–2034 koskevasta U-kirjelmästä U 52/2025 vp

Eduskunnan suuren valiokunnan työjaosto on pyytänyt Liikenne- ja viestintävirastolta asiantuntijalausuntoa EU:n monivuotista rahoituskehystä koskevasta kirjelmästä E 73/2025 vp, rahoituskehysasetusta, omien varojen päätöstä ja toimielinten välistä sopimusta talousarvioyhteistyöstä koskevasta kirjelmästä U 48/2025 vp sekä erityisesti ehdotusta Verkkojen Eurooppa -välineen perustamista vuosiksi 2028–2034 koskevasta kirjelmästä U 52/2025 vp.

Liikenne- ja viestintävirasto kiittää mahdollisuudesta lausua kokonaisuudesta ja toteaa, että se on käsittelyn aikaisemmassa vaiheessa toimittanut kirjallisen asiantuntijalausunnon ja ollut kuultavana EU:n monivuotista rahoituskehystä koskevasta E-kirjelmästä eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunnassa. Lisäksi virasto on toimittanut liikenne- ja viestintävaliokunnalle lausunnon Verkkojen Eurooppa-välinettä koskevasta U-kirjelmästä. Tältä osin virasto toistaa tässä lausunnossa liikenne- ja viestintävaliokunnalle esittämänsä lausunnot.

EU:n monivuotista rahoituskehystä koskeva kirjelmä E 73/2025 vp

Valtioneuvoston kannassa kuvatulla tavalla rahoitusta ehdotetaan kohdennettavaksi nykyistä vahvemmin keskeisimpiin poliittisiin prioriteetteihin, mukaan lukien puolustuksen ja kilpailukyvyn parantamiseen. Komission ehdotus rahoituskehyksen merkittävästä yksinkertaistamisesta ja uudistamisesta tukee unionin kykyä vastata epävarmuuteen ja toimintaympäristön merkittäviin haasteisiin. Liikenne- ja viestintävirasto tukee valtioneuvoston tavoin komission ehdotusta rahoituskehyksen otsakkeiden ja rahoitusohjelmien määrän vähentämisestä yhdistämällä politiikkasektoreita ja ohjelmia laajemmiksi kokonaisuuksiksi.

Liikenne- ja viestintävirasto pitää ehdotettua rahoituskehystä yleisesti ottaen myönteisenä Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan näkökulmasta. Hallinnonalalle relevantteja rahoitusinstrumentteja on kasvatettu, mikä mahdollistaa esimerkiksi investointien lisäämisen tulevaisuuden merkittäviin teknologioihin tai liikennejärjestelmän kehittämiseen. Lisäksi E-kirjeessä kuvatuin tavoin kaksikäyttöisyys sisältyy vahvasti komission ehdotuksen eri osa-alueisiin ja näin esimerkiksi puolustuksen vahvistamiseen liittyvät

toimet vahvistavat samalla liikenneinfrastruktuurin kehittämistä. Liikenne- ja viestintävirasto pitää merkittävänä ehdotetun Euroopan kilpailukykyrahaston roolia ja rahaston yleistä tavoitetta vahvistaa Euroopan kilpailukykyä, erityisesti strategisilla aloilla ja EU:lle kriittisissä teknologioissa. EU-tason investointikapasiteetin kokoaminen yhteen strategisten teknologioiden skaalaamisen, valmistuksen ja käyttöönoton edistämiseksi ovat keskeisiä toimia esimerkiksi E-kirjeessä mainittujen avaruusteknologian, tekoälyn ja kvanttiteknologian näkökulmasta tai muiden digitaalisten teknologioiden kuten Suomelle tärkeän 6G-teknologian edistämiseksi.

EU:n digitaalinen johtoasema edellyttää viraston näkemyksen mukaan tutkimus- ja kokeilutoiminnan tulosten laajamittaista käyttöönottoa ja skaalaamista. E-kirjeessä korostetaan, että tutkimus-, kehitys-, ja innovaatiorahoituksen säilyminen avoimeen kilpailuun ja korkeaan laatuun perustuvana EU-rahoituksena tulee turvata, myös kilpailukykyrahaston osalta. Liikenne- ja viestintävirasto katsoo valtioneuvoston tavoin, että komission esitys tutkimus-, kehitys-, ja innovaatiorahoituksen määrän kasvattamiseksi on kannatettava. Virasto pitää niin ikään tärkeänä pienten yritysten osallistumismahdollisuuksien turvaamista ja yhtyy valtioneuvoston tukeen komission tavoitteelle yksinkertaistaa menettelyjä etenkin pk-yritysten rahoituksen saatavuuden näkökulmasta. Jäsenvaltioiden näkökulmasta olisi tärkeää varmistaa jäsenvaltioiden vaikuttamismahdollisuudet esimerkiksi rahoituksen sisällön ja kumppanuuksien vaikuttavuuden näkökulmasta nykyistä laajempien ohjelmakokonaisuuksien alla.

Kyberturvallisuus on keskeinen osa unionin ja Suomen kokonaisturvallisuutta ja kyberturvallisuuden merkitys on korostunut entisestään nykyisessä turvallisuusympäristössä. Kyberturvallisuuden uhkataso on pysyvästi muuttunut ja tähän vastaaminen edellyttää uusia ja tehokkaampia toimia sekä yhteistyötä koko Euroopassa. Liikenne- ja viestintävirasto pitää tärkeänä, että kyberturvallisuutta vahvistetaan laajasti koko Euroopan unionin tasolla. Virasto korostaa, että Euroopan kilpailukykyrahastosta tuettaisiin myös kyberturvallisuutta nykyistä paremmalla tasolla, mikä on tärkeää turvallisuuteen tehtävien investointien näkökulmasta. On tärkeää, että Liikenne- ja viestintäviraston Kyberturvallisuuskeskuksessa toimiva kansallinen kyberturvallisuuden koordinaatiokeskus saa jatkossakin rahoitusta.

E-kirjeessä korostetaan ruokaan, luonnonvaroihin, ilmastoon ja ympäristöasioihin liittyvän tutkimuksen merkitystä osana kilpailukyvyn ja kestävän bio- ja kiertotalouden edistämistä EU:ssa. Valtioneuvoston tavoin Liikenne- ja viestintävirasto pitää perusteltuna rahoituksen lisäämistä puhtaaseen siirtymään EU:n kilpailukyvyn ja omavaraisuuden vahvistamiseksi. Virasto näkee keskeisinä toimina esimerkiksi liikenteen energiaratkaisuiden ja jakeluinfrastruktuurin edelleen kehittämisen. Vaihtoehtoisten käyttövoimien kustannustehokas ja kokonaisoptimoiva hyödyntäminen eri liikennemuodoissa osana energiajärjestelmän kokonaisuutta tulisi olla keskeisenä tavoitteena. Virasto tukee valtioneuvoston näkemystä, jonka mukaan EU:n rahoituksella tulisi vahvistaa ja edelleen kehittää EU:n globaalia johtajuutta kierto- ja biotaloudessa sekä biopohjaisissa ratkaisuissa.

Liikennejärjestelmän kehittämiselle tärkeä Verkkojen Eurooppa-väline saisi komission ehdotuksen mukaan merkittäviä lisäpanostuksia. Liikenteen osalta painotus olisi rajat ylittävissä hankkeissa TEN-verkon ydin- ja laajennetun ydinverkon loppuun saattamiseksi sekä sotilaallisen liikkuvuuden kaksikäyttöhankkeissa, prioriteettihankkeissa eli hotspoteissa ja sotilaallisen liikkuvuuden käytävissä. Virasto pitää painotuksia perusteltuina.

Liikenne- ja viestintävirasto tukee valtioneuvoston näkemystä siitä, että Euroopan liikenneinfrastruktuurin olisi jatkossa edistettävä entistä tehokkaammin liikenneverkon kaksikäyttöisyyttä huomioiden unionin kokonaisturvallisuus. Virasto tukee niin ikään valtioneuvoston näkemystä, jonka mukaan rahoituksessa tulisi huomioida Suomen saavutettavuuteen ja asemaan EU:n ulkorajavaltiona liittyvät erityishaasteet. Katsomme, että sotilaallisen liikkuvuuden lisäpanostukset voivat merkittävästi tukea liikenneinfrastruktuurin kehittämistä. Kehityksessä tulisi huomioida koko liikennejärjestelmä ja myös rajat ylittävien palveluiden rooli. Tämä tukisi entistä paremmin myös liikennejärjestelmän varautumisen tarpeita. Yhdymme valtioneuvoston näkemykseen siinä, että tulevalla rahoituksella tulisi voida vastata mahdollisimman laajasti sekä sotilaallisen liikkuvuuden kansallisiin että rajat ylittäviin tarpeisiin yhtenäisellä ja esitettyä korkeammalla EU-rahoitusosuudella. Yleisesti ottaen näemme valtioneuvoston tavoin tärkeänä, että myös muihin kuin sotilaallisen liikkuvuuden liikennehankkeisiin sovellettaisiin yhtä, yhtenäistä EU-rahoitusosuutta.

Rahoituskehysasetusta, omien varojen päätöstä ja toimielinten välistä sopimusta talousarvioyhteistyöstä koskeva U-kirjelmä U 48/2025 vp

Liikenne- ja viestintävirasto tukee U-kirjelmässä esitettyjä valtioneuvoston kantoja eikä sillä ole asian osalta muuta lausuttavaa.

Ehdotusta Verkkojen Eurooppa -välineen perustamiseksi vuosiksi 2028–2034 koskeva U-kirjelmä U 52/2025 vp

Liikenne- ja viestintävirasto pitää tärkeänä komission tavoitteita, jonka mukaan ehdotuksella pyritään luomaan rahoitusväline, joka mahdollistaa Euroopan laajuisten liikenne- ja energiaverkkojen kehittämisen helpottamaan rajat ylittäviä yhteyksiä, varmistamaan EU:n turvallisuutta, parantamaan sisämarkkinoiden toimivuutta, edistämään ilmastonmuutoksen torjuntaa ja lujittamaan taloudellista, sosiaalista ja alueellista yhteenkuuluvuutta.

Virasto pitää erityisen tärkeänä EU:n häiriönsietokyvyn ja puolustusvalmiuden kehittämistä, jotta EU:n kyvykkyyttä vastata nykyisiin turvallisuusuhkiin voidaan parantaa. EU:n tulee jatkaa ponnisteluja sotilaallisen liikkuvuuden tavoitteiden edistämiseksi ja virasto pitääkin kannatettavana komission ehdotuksen vahvaa painotusta sotilaalliseen liikkuvuuteen. Myös riskitietoisten ja kriisinkestävien investointien varmistaminen tukee häiriönkestävyyden ja puolustuksen tavoitteita. Esimerkiksi ilmaston muuttumisesta johtuvat sääilmiöt voivat vaikuttaa merkittävästi liikennejärjestelmän resilienssiin. Häiriönsietokyvyn ja puolustusvalmiuden kehittämisessä tulisi huomioida koko

liikennejärjestelmä ja myös rajat ylittävien palveluiden rooli. Tämä tukisi entistä paremmin myös liikennejärjestelmän varautumisen tarpeita.

Liikenne- ja viestintävirasto pitää valtioneuvoston tavoin tärkeänä Suomen kannalta, että EU-rahoitusta ohjattaisiin puolustuksen ja turvallisuuden kannalta kriittisimpien puutteiden korjaamiseen EU:n määrittelemien sotilaallisen liikkuvuuden käytävien lisäksi myös laajemmin TEN-T-verkolle. Sotilaallisen liikkuvuuden osalta virasto korostaa valtioneuvoston tavoin, että muuttuneessa turvallisuustilanteessa jäsenvaltioiden erityisolosuhteet huomioiden TEN-T-verkon haavoittuvimmissa kohdissa varmentavien yhteyksien (esimerkiksi kriittisten siltojen kiertoreittien) ja sotilaallisen liikkuvuuden keskeisten solmukohtien, mm. satamien, kehittämisen tulisi olla EU-rahoituskelpoisia myös TEN-T-verkon ulkopuolella.

U-kirjelmässä kuvatuin tavoin yleisen liikenteen rahoituksen keskittyminen rajat ylittäviin yhteyksiin rajoittaisi mahdollisuutta hyödyntää rahoitusta valtakunnallisen liikennejärjestelmän kannalta merkityksellisiin hankkeisiin TEN-T-verkolla. Suomen osalta komission ehdotuksen mukainen asetuksen liite tunnistaa vain yhden rajat ylittävän yhteyden: Uumaja-Luulaja-Oulu. Näin ollen komission ehdotuksen mukaisena asetus rajoittaa unionin reunalla sijaitsevat Suomen rahoitusmahdollisuuksia.

Liikenne- ja viestintävirasto tukee valtioneuvoston kantaa, jonka mukaan ehdotuksessa tulisi huomioida Suomen sijainti EU:n itälaidalla, jossa rajat ylittäviä maayhteyksiä muiden jäsenvaltioiden kanssa on hyvin vähän. Valtioneuvoston tavoin virasto katsoo, että rajat ylittävä ulottuvuus tulisi Suomen osalta laajentaa kattamaan laajemmin eurooppalaisia liikennekäytäviä, jotta valtakunnallisen liikennejärjestelmän kannalta kriittisimmät tarpeet olisivat Verkkojen Eurooppa -ohjelman rahoituksen piirissä ja näin Suomi olisi rahoituksen osalta mahdollisimman tasavertaisessa asemassa suhteessa muihin EU maihin.

Sen sijaan virasto pitää valtioneuvoston tavoin hyvänä sitä, että asetusehdotuksen liitteessä tunnistetut rajat ylittävät yhteydet huomioivat myös eurooppalaisen merialueen sekä TEN-T-satamat. Liikenne- ja viestintävirasto pitää Suomen maantieteellisen sijainnin takia tärkeänä varmistaa, että kahden jäsenvaltion sataminen väliset hankkeet ovat myös jatkossa mukana Verkkojen Eurooppa -välineen liikennealan ohjelmassa.

Sotilaallisen liikkuvuuden lisäksi virasto pitää tärkeänä EU-rahoituksen ohjaamista liikenteen vähähiilistämiseen ja käyttövoimamurroksen edistämiseen sekä liikenteen digitalisaatioon. Vaihtoehtoisten polttoaineiden infrastruktuurin sisällyttäminen Verkkojen Eurooppa-asetukseen onkin viraston näkemyksen mukaan kannatettavaa. Yleisenä huomiona virasto pitää valtioneuvoston tavoin tärkeänä sitä, että rahoitus kohdentuisi kilpailuun perustuen vaikuttavimmille hankkeille. Jäsenvaltioilla tulisi olla riittävät vaikuttamismahdollisuudet rahoituksen kohdentamiseen ja niillä tulisi olla selkeä rooli tulevan ohjelman toimeenpanossa. Virasto ei siten tue ehdotusta komiteamenettelyn keventämisestä.

Jarkko Saarimäki, Pääjohtaja

Atte Melasniemi, Johtava asiantuntija